Vid. carta de Pilar Daniel (Círculo de Lectores) 25.09.1986

INTRODUCCIÓN DE JORDI SOLÉ TURA

Bé, vull començar donant les gràcies al Círculo de Lectores, i molt especialment al seu director general senyor Hans Meinke, per la invitació que m'ha fet de venir avui a aquesta tribuna, i espero que si algún dia soc aquest dignatari general, aquest alt dignatari que deia la progresia catalana, ja tindré ocasió d'agrair-li encara més.

Haig d'expressar també le meva satisfacció profunda, perquè se m'hagi demanat fer la presentació del meu amic Eduard Punset. En realitat no és una presentació, perquè l'Eduard Punset es presenta sol; té una trajectòria molt clara, molt neta, molt pública, molt coneguda. I més que una presentació, jo entenc que el meu paper, avui, aquí, consisteix en fer no exactament una glosa, però sí un comentari a la seva trajectòria i a la seva obra , des del punt de vista d'una amistat personal que, tot i que ens ha portat per trajectòries no sempre coincidents, s'ha mantingut sempre sencera.

En realitat, amb en Eduard Punset tinc una llarga trajectòria comuna, però que ha tingut unes certes singularitats. Al començar, comuna; s'ha acabat coincidint en coses també molt importants, però ha tingut entre mig llargues trajectòries diferenciades. Vam coincidir, fa anys ja -i no dic quants perquè tinc la meva coqueteria personal-, vam coincidir fa anys ja en la comuna oposició a la dictadura franquista; ens movia una mateixa motivació de lluita per la democràcia i per la llibertat que ens feia compartir enfocaments metodològics i perspectives polítiques. Després vam seguir trajectòries distintes, però crec que , malgrat això, han continuat les coincidències i crec, jo, que continuem tenint una manera, un mateix esperit, a l'hora d'enfocar algunes de las qüestions fonamentals del nostre país i del món. Després, insisteixo, vam seguir aquestas trajectòries diferents, però a partir del 1977, quan va començar en el nostre país la transició, la difícil transició a la democràcia, vàrem tornar a coincidir en coses també molt importants. Jo vaig tenir la immensa

fortuna -perquè així ho considero, una immensa fortuna, una immensa sort- de ser un dels redactors de la nostra Constitució. Experiència personal inoblidable, que realment he tingut una enorme satisfacció en tenir i que constitueix un dels records -perquè ja comença a ser record-, un dels records més profunds de la meva vida. També, vaig tenir la possibilitat de ser un dels redactors del nostre Estatut d'Autonomia avui dia vigent i també vaig participar -encara que més marginalment- en un episodi molt transcendental de la nostra vida política, que va ser la negociació o la discussió dels pactes de la Moncloa.

Bé, doncs, Eduard Punset també era un participant d'excepció d'aquest procés. Ell, en aquell moment, en el moment en què estàvem discutint els pactes de la Moncloa, era secretari general tècnic del ministeri d'Indústria i Energia, un lloc ben bé clau, lloc clau per a la definició de la política, de la nova política econòmica, que fos capaç de fer front a les necessitats d'aquell moment i que era realment transcendental.

Després, Eduard Punset va assumir una responsabilitat considerable, jo crec que per a ell debia ser una experiència important també -tot i que no li he comentat ni m'ho ha comentat, però m'imagino que deuria ser-ho-, però al mateix temps una experiència de molta responsabilitat que va ser la del ministeri per a les Relacions amb la Comunitat Econòmica Europea, en el moment en el que el nostre procés d'integració començava a accelerar-se, però tenia una conclusió molt difícil encara. Després, quan ja va deixar el ministeri, va continuar ocupant un lloc en la política del nostre país: va ser elegit diputat, com a candidat independent, a les eleccions de 1982 al Parlament de Catalunya... No, perdó, al Parlament de Madrid, a les Corts, al Congrés dels Diputats.

També en la política catalana vam tenir coincidències importants, tot i que els angles eren distints. Com he dit abans, jo vaig tenir també la gran sort de ser un dels redactors

del nostre Estatut.

Ell va ser diputat en el primer Parlament Autonòmic i va ser Conseller d'Economia i de Finances en el primer govern de la nova Generalitat, és a dir, en el govern de la Generalitat que es va formar sota la presidència del Molt Honorable president Tarradelles, que no solament va restablir la Generalitat, sinó que va emprendre la tasca ben difícil de consolidar els seus primers passos, feina molt important, de la qual crec que n'hem d'estar tots molt agraïts.

Bé, entre un i l'altre extrem d'aquesta trajectòria, Eduard Punset va tenir una carrera brillant i atípica, -i després explicaré per què atípica-, atípica com a economista internacional.

A començament dels anys 60 va ser a París, es va diplomar en economia monetària per l'Escola d'Alts Estudis, l'Ecole Pratique, la famosa École Pratique des Hauts Études per la qual han passat tanta gent del nostre país i en la qual hem tingut tants mestres importants.

Després se'n va anar a Londres, i va estar a la London School of Economics i, al mateix temps va ser, els mateixos anys, redactor de programes econòmics dels serveis exteriors de la BBC.

Després d'un pas breu per la direcció financera de RENFE, com a assessor, va ser director, els anys 67-69 per a Amèrica Llatina, del famós semanari The Economist.

I més tard ja, entre els anys 66, 69 i 73 va exercir com a economista del Fons Monetari Internacional, a Washington, i va ser el representant d'aquesta institució financera al Caribe. Ja després, a partir de l'any 73, si jo no m'equivoco, es va reincorporar al nostre país com a sots-director general del Banco Hispanoamericano, responsable de l'àrea de planificació financera i estudis. I finalment, després

d'aquesta experiència política que abans he recordat, va tornar a ser nomenat sots- director general del Banc Hispanoamericà i va exercir la presidència d'ENHER.

Bé, aquesta carrera jo dic que és atípica, no en el sentit dels càrrecs que va ocupar, sinó perquè en el període concret en què es va desenrrotllar, és a dir, en els anys més difícils d'una economia i d'una societat tan tancada com la nostra, va poder operar en un context que li va permetre adquirir el que llavors era tan difícil d'adquirir des d'Espanya, és a dir, d'aquella Espanya tancada i dictatorial, és a dir, una experiència àmplia i molt oberta dels grans problemes internacionals, i molt concretament els grans problemes de l'economia internacional.

Bé, insisteixo que aquesta relació feta de coincidències i feta de trajectòries separades, malgrat això fa que, malgrat, des d'aquesta relació, insisteixo, jo crec que es pot dir el que deia al principi, que l'Eduard Punset i jo, malgrat això, malgrat que no sempre hàgim coincidit en moltes coses, compartim avui, i això sí que en tenim tots dos testimoni de les converses que hem tingut en els últims mesos entre nosaltres i fins i tot en projectes comuns, hem tingut i compartim avui moltes de las preocupacions econòmiques i polítiques, especialment, crec jo, en un terreny clau, un terreny que fa referència als grans problemes derivats dels nous desafiaments tecnològics de transformació del paper assignat a l'Estat com a redistribució de recursos a través de l'estat assistencial o l'estat del benestar.

Jo crec que Eduard Punset coincidirà amb mí que hem entrat en una fase de gran acceleració històrica que fa caducs molts dels esquemes ideològics en què es movia la nostra generació. I davant d'aquesta situació, que no és una crisi en el sentit tradicional del concepte, sinó de transformació accelerada i tumultuosa dels mecanismes de producció i

d'acumulació, moltes de les línies divisòries del passat es modifiquen i inclús s'esborren i surten noves línies divisòries que em sembla que avui encara captem amb dificultat. Jo crec que, en aquest sentit, es fa més necessària que mai una visió àmplia dels problemes, una superació dels marcs nacionals reduïts, i no per negar-los, sinó per integrar-los en una perspectiva més ampla, això que abans recordava el senyor Meinke de la frase de Santayana: tenir el peus a la pròpia casa, al propi país, però mirar més enllà.

Eduard Punset és autor d'alguns llibres importants i concretament de dos, als quals em vull referir i que per a mí són dos dels llibres més suggestius que s'han publicat en el nostre país durant els últims anys. L'un és La salida de la crisis, que va ser publicat l'any 79; un altre és España: sociedad cerrada, sociedad abierta, que es va publicar l'any 82. Ell confessa que les seves preferències van cap al primer, cap al de La salida de la crisis; doncs, per a mostrar la meva divergència, jo diria que les meves preferències van cap al segon. Però, de tota manera, no el contradiré pas en quant al valor del primer.

A La salida de la crisis, l'Eduard Punset aborda el gran tema de la necessària reconversió del sistema productiu heretat del règimen anterior, en un moment en què pràcticament ningú no l'abordava amb claretat ni tampoc amb decisió. Espanya va abordar la transició a la democràcia sota el pes d'una crisi d'unes grans proporcions, que es va revelar però que no va ser provocada per l'augment brusc dels preus de l'energia, del petroli concretament, i davant de la qual els governs de la dictadura no havien fet pràcticament res. En la meva opinió, la gravetat d'aquell moment es devia a què van coincidir dues crisis al nostre país: la que podem dir-ne la general en aquest procés de transformació, i al mateix temps la més específica del nostre país, és a dir, l'esgotament del model de creixement del període franquista. I tot això ens ho vam trobar. Potser en aquell moment no es podia fer més que el

reajustament que vam intentar en els pactes de la Moncloa, però feien falta anàlisis en profunditat del què ens passava, i feien falta propostes de com sortir d'aquell moment i tirar més endavant. Jo crec, per exemple, que aquest és un dels valors principals del primer llibre, de La salida de la crisis, perquè en ell Eduard Punset entra a fons en el problema de la reconversió industrial i reivindica alguns mecanismes econòmics importants, com per exemple la programació, i la veritat és que en aquell moment no es parlava gaire ni d'una cosa ni de l'altra, i sobretot no se'n parlava amb gaire audàcia. Jo crec que l'experiència ulterior que ell va tenir, i molt concretament del pas pel ministeri de Relacions amb la Comunitat Econòmica Europea, i després les mateixes transformacions experimentades pel sistema de partits en el nostre país, són els motius -així és com ho entenc jo- que expliquen la redacció del segon dels llibres, és a dir, España: sociedad cerrada, sociedad abierta.

La tesi central d'aquest llibre és que amb la transició política apareixen en el primer pla els grans problemes estructurals de la societat espanyola, és a dir, una societat tancada, aïllada, amb mecanismes econòmics també anacrònics, anquilosats, que s'han de transformar a través de la integració en els grans centres de decisió internacionals i de la modernització de les estructures productives i educatives -això és molt important-, en una societat oberta i conectada amb els corrents més dinàmics del desenrotllament social en un món que es trova ja a finals del segle XX. En l'obra hi ha una exposició lúcida dels nous desafiaments i de les estructures tancades del nostre sistema productiu, i hi ha una afirmació clara de la necessitat d'una nova política basada en el consens i en la concertació dels grans agents socials; hi ha l'afirmació, també ben clara, de la necessitat d'establir una nova relació creadora entre el sector públic i el sector privat, evitant, per tant, la falsa sortida d'un retorn simple a una mena de

liberalisme pur, que d'altra banda no ha existit mai. La denúncia, també hi ha, de les actituts còmodes d'un sector del nostre empresariat que tendeix a confiar exclusivament als mecanismes de protecció devant dels nous desafiaments de la integració en el Mercat Comú. Hi ha la necessitat de potenciar els mecanismes de mercat, però no mai en detriment de la justícia social. I, finalment, el gran tema -tema que és el que vull abordar i amb això ja acabaré, perquè és ell qui parla, no jo-, el gran tema de la relació entre els nacionalismes i la construcció d'aquesta societat oberta en el marc general d'Espanya, i jo crec que molt més enllà, fins i tot. Jo crec que aquest és un dels grans problemes que avui tenim, i és especialment important que en parlem aquí, a Catalunya, perquè aquest problema apareix amb molta força entre nosaltres. I conecta fins i tot amb les preocupacions meves, expressades també en les meves últimes publicacions. Jo crec que nosaltres tenim en aquest moment com a col-lectivitat catalana el perill a tancar-nos en nosaltres mateixos, és a dir, a formar una mena de nova, una reedició, però amb caràcter distint, una nova forma de societat tancada; el tenin aquest perill. Tendim a vegades a desviar els problemes que ens cauen a sobre nosaltres, a desviar les responsabilitats dels nostres problemes cap en fora i, per tant, a buscar unes formes d'integració que tendeixen a aïllar-nos de la resta, no solament de la resta d'Espanya sino fins i tot de més enllà.

A vegades creiem, jo crec que erròniament, que els grans problemes del desenrotllament econòmic i social del nostre país es poden resoldre només des d'aquí, quan això és fals. La gran majoria dels nostres problemes només es podem resoldre en un marc més ampli, i per tant hem de saber com anem a aquest marc més ampli, com influir. També ens trobem avui amb un dels perills grossos, i és que tot i que tenim l'Estat de les autonomies, que dóna un marc suficient per a resoldre la nostra situació, és a dir, per a donar plena sortida els problemes que avui té la nacionalitat catalana, també és cert que ens podem trobar amb una

reaparició del centralisme, del vell centralisme amb formes noves, un centralisme que no serà exactament igual, però que pot ser tan impermeable com el d'abans, sota l'excusa d'imperatius tècnics, i entre ells, per exemple, inclús l'imperatiu tècnic de la nostra integració en el Mercat Comú. I tenim nosaltres el perill de la marginació pròpia en la construcció necessària d'aquest Estat de les autonomies.

L'Eduard Punset acaba el seu llibre últim amb una mena d'exhortació general als nacionalismes, a participar en la construcció d'una societat oberta a tota Espanya. La pregunta que queda en l'aire, que en el seu llibre no es contesta, però que és una gran pregunta, és si això és possible. És a dir, si el plantejament nacionalista no invalida precisament la possibilitat de participar amb plenitud en aquest projecte general; si no hi ha incompatibilitat entre les dues coses.

Aquest és un dels grans temes de la nostra reflexió que hem d'abordar amb serenitat, amb tranquil-litat, tot i sabent que la serenitat i la tranquil-litat no sempre són possibles, i jo espero també que serà un dels motius de la reflexió futura d'en Eduard Punset, no sé si ja ens la introduirà avui o haurem d'esperar més endavant. En tot cas, ara ve una conferència que ens parlarà, ni més ni menys, que d'un projecte econòmic d'Espanya, qüestió clau en un moment com aquest, i jo espero que a veure si algunes d'aquestes qüestions hi són tractades o esperarem més endavant. En tot cas, estic absolutamente convençut que de la conferència que ara farà l'Eduard Punset, tots n'aprendrem molt i tots en quedarem satisfets.

Jo no tinc res més a dir. La paraula la té ell, no jo. Jo no soc més que un amic presentador, un amic comentador, que ve a situar la personalitat d'una persona que de per sí mateixa ja és prou coneguda. Moltes gràcies.